

STRUCTUURFONDSEN: FLEVOLAND Kiest voor kansen!

CBE05.110

SAMENVATTING

- Het regionaal economisch beleid vanuit EU en het rijk verschuift van het wegwerken van achterstand naar het inzetten op kansen.
- Economische beleidsdoelen worden vooral gerelateerd aan Lissabon criteria (kenniseconomie en concurrentiekracht) en de Göteborg-doelen (duurzaamheid).
- De sterke eigenschappen van Flevoland zijn:
 - ✓ Ruimte
 - ✓ Ligging in het hart van Nederland
 - ✓ Pioniers- en ondernemingsgeest
 - ✓ Jonge bevolking (werknemers en consumenten)
- Flevoland koppelt juist haar sterke eigenschappen aan de beleidsdoelen uit Den Haag en Brussel.
- Flevoland gaat voor de volgende kansen:
 1. Doorontwikkelen en verbinden van vier succesvolle innovatieve clusters Geomatica, ICT, Composieten en Life Sciences / Medische Technologie
 2. Innovatie in het midden en kleinbedrijf
 3. Dynamische steden
 4. Employability
 5. Transport en logistiek
 6. Vrijtijdseconomie
 7. Ruimte voor watermanagement
 8. Duurzame energie

18 augustus 2005

Deze houtskoolschets werd opgesteld door de interne stuurgroep Structuurfondsen 2007-2013, waarin afdelingen EZ en PME van de Provincie deelnamen.

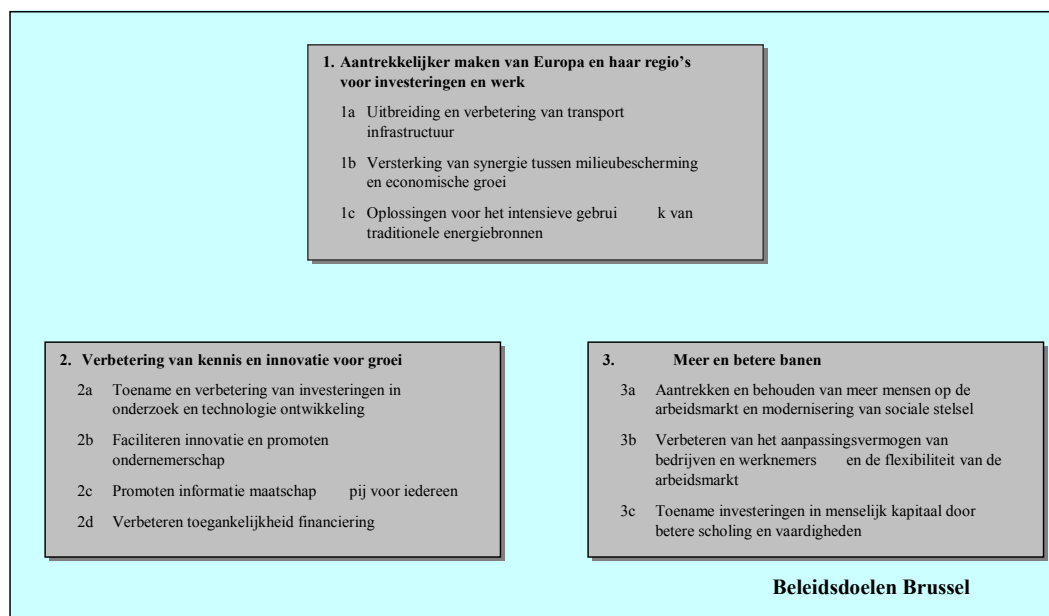
Eindredactie lag in handen van Lysias Advies BV.

DE EUROPESE STRUCTUURFONDSEN: FLEVOLAND KIEST VOOR KANSEN!

ONTWIKKELINGEN IN BRUSSEL EN DEN HAAG

De doelstellingen, omvang en vorm van de Europese Structuurfondsen voor de periode 2007 - 2013 moeten nog worden vastgesteld. Het is belangrijk om nu alvast na te denken welke kansen Flevoland ziet in relatie tot de Structuurfondsen. Naast het Landbouwfonds zijn dat het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds (ESF). De sleutel voor een succesvol Flevolands beroep op deze fondsen ligt in de verbinding van de meest kansrijke thema's uit Flevoland met de beleidsdoelen uit Den Haag en Brussel.

Brussel heeft op 14 juli 2005 ontwerp-richtsnoeren voor het cohesiebeleid gepubliceerd. Voor Nederland is het meest belangrijke kerndoel 'Regionaal concurrentievermogen en werkgelegenheid die wordt gefinancierd uit het EFRO en ESF. In de richtsnoeren worden drie hoofdthema's benoemd. Deze thema's zijn voornamelijk gericht op de Lissabon-agenda. De onderstaande figuur geeft een kort overzicht van de relevante thema's voor Nederland.

Den Haag geeft in de beleidsnota 'Pieken in de Delta' de belangrijkste economische beleidskaders voor de komende periode. Deze nota wijst de Noordvleugel aan als economisch kerngebied, waarvan Almere onderdeel uitmaakt. Daarnaast wordt Flevoland als belangrijke schakel gezien tussen de Randstad en het Noorden en Oosten van Nederland, Duitsland en Noordoost Europa.

Grote omslag in het beleid is dat er na 2006 vanuit Brussel en Den Haag in Nederland gestuurd wordt op *kansen* in plaats van het wegwerken van economische en maatschappelijke *achterstand*.

HET UNIEKE VAN FLEVOLAND

Flevoland heeft veel sterke eigenschappen. In deze notitie beperken we ons tot de vier meest onderscheidende eigenschappen van Flevoland ten opzichte van andere regio's in Nederland en Europa.

Ten eerste kent Flevoland nog veel **ruimte**. Dat is zowel fysieke ruimte als ruimte voor economische activiteiten en bedrijvigheid. Hierdoor kan Flevoland nog steeds nieuwe projecten ontwikkelen om ondernemerschap de ruimte te geven.

In het project Bedrijventerrein A6/A27 alleen wordt bijvoorbeeld 650 hectare op de markt gebracht. Deze locatie alleen levert circa 25 duizend arbeidsplaatsen op, een ongekend grootschalig project in Nederland.

Ten tweede ligt Flevoland als één van de vier Randstadprovincies in het **hart van Nederland**. Flevoland is de logistieke schakel tussen de overvolle en dure (oude) Randstad en het Noorden en Oosten van Nederland. Flevoland kan zich zowel meten met de sterkte van de Randstad (kennisinfrastructuur, recreatieve voorzieningen), als met de sterkte van het platteland (ruimte en natuur).

Ten derde hebben de inwoners en ondernemers van Flevoland een sterke **pioniers- en ondernemingsgeest**. Dit uit zich onder andere in het hoogste aantal starters en innovatieve ondernemers. Het MKB is dé economische drager van Flevoland. De overheid in Flevoland is gericht op ondernemerschap en heeft ondernemers daadwerkelijk wat te bieden: ruimte en marktgerichte ondersteuning. De Flevolandse overheid is bovendien overzichtelijk en efficiënt. Ondersteuning vindt vooral vraaggericht plaats. Ja heb je, nee kun je vergeten!

In de periode 2000-2005 groeide het aantal bedrijven in Flevoland met 39%, terwijl landelijk het aantal bedrijven met 18% steeg. In elke Flevolandse gemeente is de groei-index hoger dan de landelijke groei-index.

Ten vierde kenmerkt Flevoland zich door een **jonge bevolking**. Dit geeft zowel een groot aanbod van (jonge) werknemers op de arbeidsmarkt, als een attractieve groep consumenten. De overheid kan bijvoorbeeld een belangrijke rol vervullen als *launching customer* voor nieuwe innovatieve producten en diensten gericht op jongeren.

KANSEN VOOR FLEVOLAND

Uitdaging is nu om de sterke eigenschappen van Flevoland te koppelen aan de beleidsdoelen uit Den Haag en Brussel. Hieruit volgen een beperkt aantal expliciete kansen, waarvoor juist landelijke en Europese middelen kunnen worden ingezet. Flevoland gaat voor de volgende kansen:

1. Doorontwikkelen en verbinden van succesvolle innovatieve clusters

Flevoland kent vier sterke innovatieve clusters:

- Geomatica
- ICT
- Composieten
- Life Sciences / Medische Technologie

Deze clusters kenmerken zich door een hoog onderscheidend vermogen ten opzichte van andere regio's in Nederland.

Het *Geomatica cluster* is uniek wat betreft de integratie van technologie en toepassing in potentiële markten. Het is een cluster van bedrijvigheid en onderzoek op het terrein van aardobservatie, geo-wetenschap, remote sensing en ICT. De concentratie van het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR) en specialistische bedrijven op het Geomatics Businesspark in de Noordoostpolder biedt kansen om nog meer bedrijven aan te trekken, zodat er nog meer massa wordt gecreëerd. De internationale markt ligt open voor toepassingen binnen landbouw, water en milieu. Uitdaging is om unieke combinaties voor deze sectoren verder te ontwikkelen. Interessante spin offs liggen in het verschiet.

Het *ICT cluster* concentreert zich in Almere waar Innomere, SARA en GRID-diensten belangrijke dragers zijn. Uiteenlopende intermediairs trekken hard aan dit cluster, zoals de Stichting Kennisstad, UNET en de Kenniskring ICT. Uit het bedrijfsleven nemen grote partners deel, zoals IBM, AT&T, Cisco en Samsung. ICT is als economisch cluster op zich niet uniek, maar de combinatie van publieke en private partijen, de pioniersgeest en de grote schaal waarop experimenten kunnen worden uitgevoerd maakt ICT in Flevoland tot iets bijzonders.

Volgens de Impulscommissie Breedband (onder leiding van Wim Deetman, oktober 2004) is Almere en omgeving een bijzonder kansrijke locatie in Nederland om breedbandinfrastructuur en diensten grootschalig uit te rollen.

Wat ICT in Flevoland ook uniek maakt zijn de nieuwe combinaties die worden nagestreefd met ICT. Ten eerste de combinatie ICT en geomatica: geïntegreerde geo-informatie op maat. Een tweede kansrijke combinatie is ICT en zorg/medische technologie. De bevolkingsconcentratie in stedelijk Flevoland maakt het een interessant gebied voor nieuwe experimenten. Dit varieert van telemedicine, geïntegreerde ketenzorg en bijvoorbeeld nieuwe woon/zorgcomplexen. Ten derde biedt de jonge bevolking een uitgelezen kans om aansprekend resultaat te boeken in combinaties tussen ICT en onderwijs en vrije tijd.

Het *Composieten cluster* heeft zich in Flevoland sterk ontwikkeld door de stimulering van MKB-bedrijven. Het cluster staat nu voor een nieuwe fase door de start van het TechnologieCentrum voor Automated Composites Manufacturing bij het NLR. Dit centrum betekent de opstap naar meer massa en zal ook bedrijven elders uit Nederland en Europa aantrekken. Daarnaast liggen er veel mogelijkheden door nieuwe toepassingen te zoeken voor het Composieten cluster, bijvoorbeeld in de gezondheidszorg, civiele bouw en auto-industrie.

Voor het *Life Sciences / Medische Technologie* cluster wordt hard gewerkt aan een incubator-faciliteit bij Lelystad. Bedrijfsontwikkeling gaat vooral plaatsvinden in samenwerking met de Animal Science Group, wereldwijd één van de drie belangrijkste onderzoekscentra op dit terrein. De Animal Science Group is onderdeel van de Wageningen Universiteit & Researchcentrum. De aandacht binnen dit cluster ligt niet alleen op veterinaire onderzoek, maar ook op bijvoorbeeld kankeronderzoek, het ontwikkelen van nieuwe vaccins en eiwittechnologie. Daarnaast liggen er goede kansen voor combinaties van het cluster Life Sciences / Medische Technologie met het ICT-cluster, zoals specialisaties in de gezondheidszorg en versterking van de kennisinfrastructuur. Zo wordt nu verkend of een nationaal mammografiecentrum in Flevoland kan worden gevestigd.

2. Innovatie in het midden en kleinbedrijf

De meeste bedrijven in Flevoland hebben minder dan 10 werknemers. Het kleinbedrijf in Flevoland vormt de belangrijkste banenmotor en jaagt de innovatie aan. Juist deze jonge en flexibele bedrijven zijn kansrijk om hun bedrijf- en productieprocessen te innoveren en te internationaliseren. Het CBS concludeert niet voor niets dat Flevoland de tweede innovatieve provincie van Nederland is! Ook in rapporten van de Europese Commissie komt Flevoland als de relatief meest innoverende provincie van Nederland naar voren.

Flevoland richt zich op twee innovatie speerpunten:

- Stimuleren innovatie in het bestaande (midden) en kleinbedrijf
- Stimuleren van innovatieve starters

Door *innovatie in het kleinbedrijf* te stimuleren wordt bewezen dat innovatie niet alleen voor de ‘grote jongens’ is. Bovendien geeft het ook een sterke impuls aan de economie van het landelijk gebied dat relatief veel kleinbedrijf heeft. Flevoland richt zich op het gehele proces van kennisontwikkeling, -diffusie, -transfer en -absorptie. Nauwe samenwerking tussen onderwijsinstellingen, onderzoeksinstituten, ondernemingen en overheden is hierbij van essentieel belang. Deze partijen komen samen in het Platform Regionaal Innovatie- en Technologieplan. Vanuit dit Platform zet Flevoland in op het direct stimuleren van de innovatiegraad van het MKB (bijvoorbeeld via innovatiesubsidies en beschikbaarstelling van risicokapitaal) en het indirect stimuleren (bijvoorbeeld door het aantrekken van relevante onderwijs- en kennisinstellingen).

Naast het stimuleren van innovatie in het bestaande kleinbedrijf worden *starters* generiek en specifiek gestimuleerd om innovatieve bedrijven te beginnen. Flevoland kent relatief het hoogste aantal starters in Nederland.

In 2004 groeide het aantal ondernemingen in Flevoland met 6%. Dat is aanmerkelijk hoger dan het landelijke gemiddelde (3%). Koploper is Lelystad: het aantal bedrijven nam daar in 2004 met 7 % toe.

De pioniersgeest, de beschikbare ruimte en aanwezige sterke clusters bieden starters bijna onbegrensde mogelijkheden om vernieuwende bedrijven op te zetten. De provincie helpt met het opzetten van nieuwe bedrijventerreinen en de actieve ondersteuning van starters via de bekende intermediairs Kamer van Koophandel en Syntens. Flevoland draagt kenmerken van een startersparadijs, een model voor de rest van Nederland. Eén van de uitkomsten van het Flevolandse Equal project is dat startende ondernemers vaak behoefte hebben aan een financiële ondersteuning tijdens de opstart van hun bedrijf. Het is vooral van belang dat zij op een eenvoudige wijze gebruik kunnen maken van deze middelen. De organisatie van een goed systeem voor ‘micro-lending’ vormt daarom een speerpunt de komende periode. Daarnaast is gebleken dat startershuisvesting in combinatie met

individuele, op maat gesneden begeleiding tevens een goede bijdrage kan leveren aan het succes dat een (door)startende ondernemer. Deze vorm van dienstverlening wil Flevoland daarom voortzetten.

Bij het stimuleren van innovatie zet de provincie Flevoland de succesvolle aanpak van het Innovatieve Actieprogramma voort. Binnen dit programma heeft Flevoland gericht ingezet op innovatieve starters, ontwikkeling van specifieke clusters, ICT en internationale samenwerking. En met succes, Flevoland komt in de Europese innovatieve barometer als één van de meest innovatieve Europese regio's uit de bus!

3. Dynamische steden

De twee grote steden in Flevoland, Almere en Lelystad, worden gekenmerkt door moderne planvorming en hoge dynamiek. De Flevolandse steden groeien als kool. Almere is hard op weg de vijfde stad van Nederland te worden. In de nationale nota Ruimte wordt de ontwikkeling van Almere beschouwd als nationaal project, waar alle overheidslagen zich actief voor zullen inzetten (nationaal belang). Lelystad heeft na een periode van relatieve stagnatie ook weer een flinke groeispuurt ingezet.

Voor Nederlandse begrippen is de autonome groei van deze steden uniek. De dynamiek van deze "new towns" geeft unieke kansen voor economische ontwikkelingen. De overheid heeft een belangrijke, sturende rol in het scheppen van de juiste voorwaarden voor ondernemerschap.

De werkgelegenheid in de Flevolandse steden kent een hoge procentuele groei. De banengroei is ongeveer twee keer zo hoog als het nationaal gemiddelde (aldus CWI arbeidsmarktprognose 2005). De bovengemiddelde stijging van de bevolking (en dus meer vraag naar producten en diensten) gunstig uit voor het aantal banen.

Almere staat voor de uitdaging om de komende jaren flink te groeien qua inwoneraantal. Ambitie is om niet alleen een flink aantal woningen te produceren, maar om een integraal stedelijk concept na te streven waarbij de stad zich aantrekkelijk en vitaal ontwikkelt. Daarvoor richt Almere zich op een aantal speerpunten:

- Adequate verkeers- en vervoersontsluiting
- Groei van voorzieningen
- Verbetering woon-/werkbalans
- Versterking vestigingsklimaat
- Verbetering kwaliteit beroepsbevolking

Voor een verdere groei van de stad is allereerst een *adequate verkeers- en vervoersontsluiting* nodig. Dit om de stroom van mensen en goederen tussen de Randstad en Almere goed te laten verlopen. Eén van de projecten waarop Almere zich gaat richten is een verbinding over het IJmeer. Dit zorgt niet alleen voor een betere verbinding met de regio Amsterdam-Schiphol, maar trekt ook een scala aan economische en toeristisch-recreatieve activiteiten aan. Een ander project is de ontwikkeling van havenactiviteiten rond Almere in samenwerking met het Havenbedrijf Amsterdam.

Een tweede belangrijk thema is voor Almere de *groei van voorzieningen*. Om als stad aantrekkelijk te blijven voor wonen en werken is het van belang dat de voorzieningen meegroeien met het aantal inwoners. Ter ondersteuning van de kenniseconomie gaat het ten eerste om onderwijsfaciliteiten. Verder richt Almere zich op breedband: Almere als de ICT-stad waar alle huishoudens en bedrijven zijn aangesloten op breedband. Dit sluit aan bij het innovatieve ICT-cluster dat zich aan het ontwikkelen is (zie ook cluster ICT eerder

in deze notitie). ICT en breedband zijn bovendien belangrijk elementen voor een innovatief ondernemingsklimaat.

De *woon-/werkbalans* blijft een aandachtspunt in Almere. Hoewel er op zich niets op tegen is dat veel inwoners van Almere buiten Flevoland werken, is het toch noodzakelijk om de werkgelegenheid juist in Almere substantieel te laten groeien. Dit geldt overigens net zo voor Lelystad. Een stad met onvoldoende eigen werkgelegenheid kan zich onvoldoende als complete stad ontwikkelen. Het clusterbeleid, de schakeling tussen onderwijs, onderzoek en ondernemen staat door de onevenwichtige woon-/werkbalans onder druk.

Om het *vestigingsklimaat* nog verder te versterken ontwikkelt de Regio de komende periode een zeer aantrekkelijk grootschalig bedrijventerrein langs de A6/A27. Thema's die hier onder andere bij komen kijken zijn goede ontsluiting via de weg, openbaar vervoer en ICT.

Tot slot is een kwalitatief *hoogwaardige beroepsbevolking* een belangrijke uitdaging voor Almere. Met het groeiende inwoneraantal met relatief jonge bewoners bezit Almere een waardevol arbeidspotentieel. Om ervoor te zorgen dat de beroepsbevolking kan meedoen met de kennismaatschappij investeert Almere in de ontwikkeling en scholen van werknemers en jeugd. Almere werkt hierbij nauw samen met bedrijfsleven en onderwijsinstellingen.

Lelystad richt zich voor de toekomst op een aantal opgaven:

- Stimuleren kennis en innovatie
- Groene stad aan het water
- Optimaliseren vestigingsklimaat
- Stedelijke ontwikkeling

Bij het stimuleren van *kennis en innovatie* neemt het verder ontwikkelen en versterken van het Life Sciences-cluster een belangrijke plaats in. Integraal beleid staat hierbij voorop: het aantrekken van hoger onderwijs in relatie tot deze kenniseconomie, stimuleren van starters, goede bereikbaarheid, toepassing en vermarkten van kennis en internationale en regionale samenwerking.

Ten tweede wil Lelystad zich verder profileren als *groene stad aan het water*. Dit versterkt niet alleen het aantrekkelijke woon- en werkklimaat van Lelystad maar geeft ook een verdere impuls aan toerisme en recreatie. Hierbij gaat het onder andere om de verdere ontwikkeling en ontsluiting van de kust, de aanleg van een groene gordel om de stad en de implementatie van een duurzaam functionerend watersysteem.

Een derde opgave is het *optimaliseren van het vestigingsklimaat* door breedband, veiligheid, goed functionerende bedrijventerreinen, dienstverlening voor starters en goede ontsluiting via verschillende verkeersmodaliteiten. Specifiek wil Lelystad zich als *het* verkeersknooppunt profileren. De centrale ligging en de aanwezigheid van weg, water, spoor en lucht maken Lelystad op dit gebied aantrekkelijk. De ontwikkeling van een multi-modaal overslagcentrum, de luchthaven, de Hanzelijn en Zuiderzeespoorlijn zullen Lelystad verder op de kaart zetten als verkeersknooppunt en zullen bovendien economische activiteiten aantrekken.

Een vierde belangrijk thema voor Lelystad is de *stedelijke ontwikkeling*. Het gaat hierbij om de sociaal-economische kwaliteit van de stad. Lelystad richt zich daarbij onder andere op de jeugd, een geïntegreerd werkgelegenheidsbeleid en concrete wijkgerichte

ontwikkelingsplannen. Dit is belangrijk om als stad aantrekkelijk te blijven voor wonen en werken: een stad om trots op te zijn!

4. Employability

De Flevolandse beroepsbevolking moet blijven leren om in staat te blijven in te spelen op veranderingen. Bij een innovatieve provincie hoort een beroepsbevolking die innovaties kan toepassen en gebruiken. Flevoland zet in op integraal werkgelegenheidsbeleid, waarbij de traditionele invalshoeken vanuit economie, sociale zaken en onderwijs worden versmolten.

In de huidige programmaperiode heeft Flevoland veel succes geboekt met projecten binnen het Europees Sociaal Fonds. Een belangrijke succesfactor hiervoor is de regionale aanpak waarbij de provincie nauw samenwerkt met de partners in de regio: scholen, bedrijven en gemeenten. Flevoland gaat deze succesvolle aanpak voortzetten en richt zich daarbij op de volgende speerpunten:

- Jeugd: startkwalificatie en aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt
- Een leven lang leren: scholing bestaande beroepsbevolking
- Benutten arbeidspotentieel voor dichten kwalitatieve en kwantitatieve discrepantie

De bestuurlijke samenwerking in Flevoland is bijzonder hoog, zoals de actieve samenwerking binnen het Platform Arbeidsmarkt en het Technocentrum Flevoland. De overzichtelijke schaalgrootte van Flevoland biedt hiervoor duidelijk een voordeel.

Door de grote groep *jeugd* in Flevoland is het adequaat scholen van jongeren voor de arbeidsmarkt een speerpunt voor Flevoland. Een eerste stap is dat elke jongere een startkwalificatie heeft. Maar daar houdt het wat Flevoland betreft niet op. De provincie wil actief inspelen op de toekomstige vraag vanuit het bedrijfsleven en hier samen met het onderwijs op inspringen. In de toekomst wordt verwacht dat onder andere ICT, zorg, logistiek en techniek (composietencluster) veel vraag naar arbeid zullen genereren.

In Flevoland spelen de ROC's al jaren actief in om jongeren in het eerste studiejaar te adviseren in hun juiste beroepskeuze en daarin intensief te begeleiden om te voorkomen dat zij voortijdig de school verlaten. Goed voorbeeld hiervan zijn de projecten ter voorkoming van het voortijdig schoolverlaten (VSV).

Samen met onderwijsinstellingen wil de provincie de jeugd van nu klaar stomen om later binnen deze sectoren effectief aan de slag te kunnen. Dit betekent onder andere het versterken van de beroepskolom VMBO, MBO als HBO, gericht op deze sterke economische sectoren in Flevoland. Gezien de omvang van de (jonge) bevolking is er ruimte voor

Werkend leren is één van de speerpunten om jongeren klaar te stomen voor het bedrijfsleven. Het "MKB Leerbanenplan Samen Doen" mobiliseert bijvoorbeeld 800 jongeren, die door middel van stages in het bedrijfsleven toetreden tot de arbeidsmarkt. CWI, Technocentrum, Onderwijsinstellingen, regionale overheden en bedrijfsleven zijn actief betrokken.

uitbreiding van de onderwijsvoorzieningen. Bovendien kan Flevoland voldoende stageplekken bieden voor een hechte samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Naast de jeugd wil Flevoland blijvend investeren in de al *werkende beroepsbevolking*. Bedrijven blijven innoveren, dus het is belangrijk dat de gehele Flevolandse beroepsbevolking zich ook blijft doorontwikkelen. Succesvol innoveren staat of valt met

goed opgeleid personeel. Bovendien wordt de brede inzetbaarheid van de beroepsbevolking verhoogd. Een leven lang leren. De provincie wil het bedrijfsleven ondersteunen bij het trainen en scholen van medewerkers zodat zij de uitbouw van de kennis en informatiemaatschappij kunnen bijhouden. Met name voor het midden- en kleinbedrijf is het van belang om hierin gezamenlijk op te trekken. Alleen hebben zij niet altijd voldoende tijd, geld en/of ervaring om aan training en scholing invulling te geven. In o.a. de sectoren techniek, zorg en recreatie zijn met succes diverse scholingsprojecten voor werknemers uitgevoerd. Flevoland gaat door met het in eigen huis ontwikkelde model “het Employability Centrum” om het MKB te faciliteren ook bij kleinere bedrijven de scholing van werknemers te stimuleren.

Tot slot richt Flevoland zich op het *arbeidspotentieel dat nu nog niet op de arbeidsmarkt actief is*. Hierbij gaat het ten eerste om het dichten van de kwalitatieve discrepantie tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt door (bij)scholing van werklozen. In Flevoland kan het niet zo zijn dat bedrijven hun vacatures niet kunnen vervullen terwijl er nog potentiële werknemers aan de kant staan. In Flevoland staat niemand aan de kant!

Naast de bemiddeling naar vacatures voert Flevoland ook een actief beleid om werkzoekenden te ondersteunen om voor zichzelf te beginnen. De activiteiten van o.a. het startersloket, het starters service centrum en de ontwikkeling van een *incubator* voor starters wordt één van de speerpunten van het startersbeleid van de provincie.

Daarnaast zal er in de toekomst door de vergrijzing sprake zijn van een kwantitatieve discrepantie. Flevoland zet zich daarom in om mensen te mobiliseren die nu niet op de arbeidsmarkt actief zijn. Daarbij richt Flevoland zich onder andere op vrouwen, allochtonen, ouderen en arbeidsgehandicapten die (weer) willen werken. In Flevoland worden goede resultaten geboekt met doelgroepen, die via leerwerkbedrijven voor o.a. de metaal, meubel en beveiliging worden toe geleid naar de arbeidsmarkt. Individueel maatwerk en betrokkenheid van ondernemers zijn kenmerkend voor de aanpak die Flevoland kiest. Bovendien wordt zo ook sociale uitsluiting van bepaalde bevolkingsgroepen tegengegaan: werk en inkomen spelen daarbij immers een belangrijke rol. De recent gestarte projecten om bijvoorbeeld ouderen langer te laten werken of opnieuw te laten deelnemen aan het arbeidsproces worden voortgezet.

5. Transport en logistiek

Flevoland heeft een belangrijke logistieke schakelfunctie voor de Randstad. Deze functie wordt des te belangrijker naar mate de ruimte in de Randstad schaarser wordt. Flevoland geeft daarom prioriteit aan slimme combinaties voor het vervoer en overslag van goederen en personen via de luchthaven, water, rail en weg (multimodaliteit). Flevoland heeft alle vier modaliteiten al in huis en heeft bovendien de ruimte om deze verder te ontwikkelen in vernieuwende vervoersconcepten. Bijbehorende bedrijvigheid krijgt daarbij voldoende ruimte. Flevoland wil hiermee bijdragen aan duurzaamheid, werkgelegenheid en een grotere verbinding van de economie van de Noordvleugel met Flevoland en het Noorden en Oosten van Nederland.

Concreet lopen er al verkenningen met het Havenbedrijf Amsterdam op het gebied van weg-wateroverslag in Flevoland. Lelystad Airport gaat ongetwijfeld een belangrijke overloopfunctie voor Schiphol vervullen. De vraag is niet hoe, maar vooral wanneer. In de planning staan 4 miljoen passagiers per jaar en 4000 banen. In Zeewolde groeit ondertussen een groot logistiek centrum. Ook Almere kent inmiddels een sterke logistieke sector en heeft vergaande ambities met een aantal grootschalige innovatieve bedrijventerreinen.

6. Vrijtijdseconomie

De recreatie- en toerismesector is in Flevoland sterk vertegenwoordigd en daarmee een belangrijke pijler in de regionale economie. Dit is niet verwonderlijk omdat Flevoland een sterke combinatie heeft van stedelijk gebied, groene ruimte en water. Door de gunstige ligging ten opzichte van het dichtbevolkte westen van Nederland en de goede bereikbaarheid vanuit het buitenland is Flevoland voor veel toeristen aantrekkelijk. Een scala aan vaargebieden in een herkenbare omgeving (Zuiderzee/IJsselmeer) geeft aan de waterrecreatie ongekende kansen en mogelijkheden.

Succesvolle trekpleisters zijn de Bataviawerf, Batavia stad, het Aviodrome en Walibi World. Deze projecten zijn juist succesvol door de slimme opzet van combinaties van beleid, zoals de werk/leer plekken op de Batavia werf en museale functie van het Aviodrome.

Flevoland ondersteunt en stimuleert ondernemerschap en innovatie in deze sector. Specifiek zet Flevoland de komende periode in op drie speerpuntgebieden: recreatieve uitloopgebieden bij de kernen, een zone met bos- en watergerelateerde recreatie langs de oostrand van Flevoland en routestructuren en verbindingen.

Eén van de te realiseren projecten is het *Nationaal Evenementen Terrein*. De centrale ligging en aanwezige ruimte maken Flevoland tot de perfecte locatie voor grootschalige evenementen. De komst van het evenemententerrein betekent een stimulans voor toerisme en werkgelegenheid. Door de ontwikkeling van de robuuste ecologische verbinding tussen de Oostvaardersplassen en de Veluwe ontstaat voor toeristen een aantrekkelijke combinatie van bos en water. Daarbij zijn ook innovatieve functiecombinaties mogelijk zoals recreatie en waterberging. Ook draagt de zone bij aan mogelijkheden voor de ontwikkeling van duurzame vormen van recreatie in Flevoland, hetgeen de aantrekkelijkheid van de provincie voor groen en toeristisch verblijf alleen maar versterkt.

De komende periode richt Flevoland zich op het doorontwikkelen van bestaande trekpleisters en nieuwe, duurzame vormen van verblijfsrecreatie. Door het succes van Bataviastad en de Bataviawerf ontwikkelt zich op die locatie een waterfront met een geheel eigen dynamiek waar nog veel potenties liggen voor bijvoorbeeld de historische scheepsbouw. Almere richt zich op uitdagende mogelijkheden voor leisure-ontwikkelingen. Nieuwe architectuur, beeldende kunst en de ontwikkeling van een gebied voor uitgaan, night-life en shopping biedt kansen.

Voorts heeft Flevoland unieke landschapskunst. Deze kan de basis vormen voor de ontwikkeling van een interessant cultureel toeristisch product, dat verder kan worden gepromoot en uitgebreid. Juist door de aanwezige ruimte komt kunst in het Flevolandse landschap goed tot zijn recht.

Tot slot maakt de grote groep jongeren onder de bevolking Flevoland bij uitstek een interessante regio voor verdere ontwikkeling van de vrijetijdseconomie gericht op jongeren. Flevoland wil haar jongeren een breed scala aan activiteiten bieden die ervoor zorgt dat ze in hun eigen gebied (ont)spanning kunnen zoeken. Bovendien versterkt dit de aantrekkingskracht van de provincie op jongeren van buiten de regio.

7. Ruimte voor watermanagement

De Europese Unie stelt via de Kaderrichtlijn Water bijzonder strenge eisen aan de kwaliteit en

Kennis is gecentreerd bij de vestigingen van het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) en de Landelijke Inspectie Water. In Lelystad gaat binnenkort een HBO-opleiding Watermanagement van start.

kwantiteit van het Nederlandse water. Het uitvoeren van deze richtlijn is de komende jaren een enorme opgave, die alleen met een gezamenlijke aanpak kan worden aangepakt. Binnen Europa wordt water weer de ruimte gegeven. Juist Flevoland, als waterrijke regio die ooit uit het water is verzezen, wil hierin een voorlopende rol spelen. Flevoland bezit de kennis en ruimte voor innovaties rond waterbeheer.

Flevoland gaat actief activiteiten ondersteunen op het gebied van watermanagement, waarbij ook wordt gezocht naar combinaties tussen waterkwantiteit en waterkwaliteit. Verbinding wordt gelegd met het Geomatica-cluster, waar inmiddels een businessunit water is gestart. Bovendien wil Flevoland haar kennis actief blijven delen met regio's elders in Europa en internationale samenwerking blijven aangaan: water stroomt immers door landsgrenzen heen. Het INTERREG-instrument leent zich hier uitstekend voor.

8. Duurzame energie

Flevoland draagt als schoonste provincie van Nederland graag een steentje bij aan de verduurzaming van de energiehuishouding. Flevoland heeft al veel expertise en ervaring opgebouwd met betrekking tot duurzame energie en dan in het bijzonder windenergie. In Flevoland staat een groot deel van het in Nederland aanwezige windvermogen opgesteld. In vergelijking tot andere hernieuwbare bronnen zijn de kosten relatief laag en is de potentiële bijdrage relatief groot. In de komende periode wil Flevoland zich richten op modernisering van het park. Daarbij wordt goed gekeken naar landschappelijke inpassing en de toegevoegde waarde voor de economie.

Flevoland zet in op een zeer lange levensduur van zowel de gebouwen als ook de energie-infrastructuur. Hier liggen voor Flevoland nog veel kansen, omdat er in de komende periode nog veel nieuwbouw plaatsvindt in zowel de utiliteits- als woningbouwsector. Voor deze nieuwbouw zet Flevoland in op een combinatie van vergaande vraagbeperking, lokale productie van warmte via zonneboilers en efficiënte opwekking van de restvraag aan warmte via elektrische warmtepompen. De markt in Flevoland is groot en daarom aantrekkelijk voor fabrikanten.

Tot slot wil Flevoland de schakel tussen kennis en praktijk verder verstevigen door een kenniscentrum voor duurzame energie. Dit kenniscentrum moet zich vooral ontwikkelen als praktijk- en demonstratiecentrum. De aanwezige kennis in Flevoland wordt zo beter benut en ontwikkeld en kan ook meteen worden toegepast.

AFSLUITEND

De ontwikkeling van Flevoland is de afgelopen jaren stormachtig verlopen. Was het gebied een paar decennia geleden nog vooral agrarisch gericht, sinds de verzelfstandiging van Flevoland in 1986 is het inwonertal meer dan verdubbeld. Tot 2030 zal het inwonertal met meer dan 175.000 toenemen. De dynamiek houdt aan en vraagt om additionele investeringen in infrastructuur boven op investeringen die nodig zijn voor de autonome ontwikkeling.

De economische structuur van Flevoland is sterk en biedt volop kansen voor verdere groei en nieuwe markten. De overheid in Flevoland heeft daarin een actieve, sturende rol. De overheid werkt intensief samen met het bedrijfsleven aan innovatie en duurzame ontwikkeling. Flevoland kiest voor kansen!

BIJLAGE: FLEVOLANDSE KANSEN EN DE EUROPESE EN NEDERLANDSE PRIORITEITEN

Kansen Flevoland	Bijdrage Europese prioriteiten (Strategische richtsnoeren)	Bijdrage Nederlandse (prioriteiten Pieken in de Delta)
1. Doorontwikkeling en verbinding clusters	Toename en verbetering van investeringen in onderzoek en technologie ontwikkeling Faciliteren innovatie en promoten ondernemerschap Promoten informatie maatschappij voor iedereen Verbeteren toegankelijkheid financiering	Kennisintensieve bedrijventerreinen Versterken innovatieklimaat Meer innoverende bedrijven Focus en massa op strategische innovatiegebieden
2. Innovatie van het midden- en klein-bedrijf	Toename en verbetering van investeringen in onderzoek en technologie-ontwikkeling Faciliteren innovatie en promoten ondernemerschap Promoten informatiemaatschappij voor iedereen Verbeteren toegankelijkheid financiering	Versterken innovatieklimaat Meer innoverende bedrijven
3. Dynamische steden	Toename en verbetering van investeringen in onderzoek en technologie ontwikkeling Faciliteren innovatie en promoten ondernemerschap Promoten informatie maatschappij voor iedereen Verbeteren toegankelijkheid financiering Uitbreiding en verbetering van transport infrastructuur Versterking synergie tussen milieu-bescherming en economische groei	Verbeteren stedelijke economie: Verminderen criminaliteit Vergroten breedbandaansluitingen Verbeteren dienstverlening aan ondernemers Verminderen mismatch arbeidsmarkt Verbeteren innovatievermogen bedrijven Almere als onderdeel van economisch kerngebied Noordvleugel
4. Employability	Aantrekken en behouden van meer mensen op de arbeidsmarkt en modernisering van sociale stelsel Verbeteren van aanpassingsvermogen van bedrijven en werknemers en de flexibiliteit van de arbeidsmarkt Toename investeringen in menselijk kapitaal door betere scholing en vaardigheden	Opvangen dreigend tekort aan kenniswerkers
5. Transport en logistiek	Uitbreiding en verbetering van transport infrastructuur Versterking synergie tussen milieu-bescherming en economische groei	Bereikbaarheid en infrastructuur: schakel tussen Randstad en Noord- Nederland, Duitsland en Noordoost Europa
6. Vrijtijdseconomie	Versterking synergie tussen milieu-bescherming en economische groei Faciliteren innovatie en promoten ondernemerschap	Versterken innovatieklimaat Meer innoverende bedrijven Internationaal inkomend toerisme: kust, steden en cultuur
7. Ruimte voor watermanagement	Versterking synergie tussen milieu-bescherming en economische groei Faciliteren innovatie en promoten ondernemerschap	
8. Duurzame energie	Oplossingen voor het intensieve gebruik van traditionele energiebronnen	Aansluiting bij het Energierapport 2005